บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของการนำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ในการจัดเก็บภาษีของท้องถิ่น ผู้วิจัยนำทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยอื่นๆ ที่สอดคล้องการกับศึกษามาเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา ดังนี้

2.1.1 แนวคิดการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่น

รัฐบาลอาจให้ท้องถิ่นมีอำนาจจัดเก็บภาษีท้องถิ่น (Local Taxes) บางประเภทในท้องถิ่นของตนเองได้หรือท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีบางประเภทร่วมกับรัฐบาลระดับชาติ (Revenue Sharing Taxes) นอกจากภาษีแล้ว รัฐบาลอาจให้ท้องถิ่นมีอำนาจดำเนินกิจกรรมเชิงพาณิชย์หรือกึ่งพาณิชย์ ซึ่งสามารถร่วมลงทุนกับเอกชนและเก็บค่าบริการจากประชาชนผู้ใช้บริการ

จรูญศรี ชายหาด และคณะ (2547) กล่าวว่า การจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ เพื่อควบคุมและส่งเสริม และเพื่อการแบ่งกระจายทรัพยากร และเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งรายละเอียดในแต่ละรายการประกอบด้วย

1. เพื่อหารายได้ ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ของรัฐ โดยรัฐจะกำหนดมาตรการในการจัดเก็บภาษีขึ้นมา เพราะการเสียภาษีทำให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจของประชาชนลดลง แต่ต่อมาก็เป็นที่ยอมรับกันว่าในการจัดเก็บภาษีเพื่อหารายได้นั้น ส่งผลทำให้เกิดผลด้านอื่นด้วยเช่นกัน

2. เพื่อการควบคุมและส่งเสริม การจัดเก็บภาษีอากรจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริโภคบางชนิด เป็นต้นว่า สินค้าใดที่อาจจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย รัฐก็อาจจะจัดเก็บภาษีในอัตราสูง เพื่อให้สินค้านั้นมีราคาแพง ประชาชนจะได้บริโภคน้อยลง หากประชาชนคนยังบริโภคอยู่ก็จะต้องถูกลงโทษโดยภาษีอากร

รัฐสามารถใช้ภาษีอากรเพื่อเป็นการส่งเสริมการบริโภคสินค้าบางชนิด ส่งเสริมการผลิตบางชนิดหรือส่งเสริมวิธีดำเนินการธุรกิจบางชนิดได้ ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ การใช้กฎหมายส่งเสริมการลงทุนของประเทศไทย โดยรัฐกำหนดว่า ถ้าหากเอกชนต้องการลงทุนในกิจการที่รัฐต้องการส่งเสริมไว้แล้ว ก็จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากรบางประการ เป็นต้นว่า ลดหรือยกเว้นภาษีสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และวัตถุดิบที่นำเข้ามาใช้ในการผลิต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ลดหรือยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในช่วงเวลาที่กำหนดให้การส่งเสริม ขึ้นอากรขาเข้า(กำแพงภาษี) เพื่อป้องกันมิให้อุตสาหกรรมทำนองเดียวกันส่งสินค้าเข้ามาแข่งขัน

3. เพื่อการแบ่งกระจายทรัพยากร รัฐสามารถใช้นโยบายภาษีอากรเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแบ่งกระจายทรัพยากรทั้งในด้านระหว่างบุคคล และระหว่างท้องถิ่น สำหรับในด้านการสร้างความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรระหว่างบุคคลนั้น ก็อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี เป็นต้นว่า พยายามใช้ภาษีอากรประเภทที่มีอัตราก้าวหน้า จัดเก็บภาษีอากรที่คาดว่าจะกระทบกระเทือนผู้มีรายได้สูงมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ได้แก่ ภาษีทรัพย์สิน ภาษีมรดก ภาษีการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย เป็นต้น

ในด้านการสร้างความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรระหว่างท้องถิ่นนั้น มาตรการทางภาษีอากรอย่างเดียวทำได้ยาก ปกติต้องมีการดำเนินการควบคู่ไปกับมาตรการด้านรายได้ แต่มาตรการด้านภาษีอากรอย่างเดียวก็ยังอาจจะใช้ได้ เป็นต้นว่า การเก็บภาษีให้แตกต่างกันไปแต่ละท้องถิ่นตามความมั่งคั่งของท้องถิ่นนั้น ๆ ท้องถิ่นที่มั่งคั่งมากก็จัดเก็บภาษีสูง ส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะยากจนก็จัดเก็บภาษีต่ำหรือประกาศเป็นเขตปลอดภาษีก็ได้

4. เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ รัฐสามารถใช้มาตรการด้านภาษีอากรเข้าช่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้นว่า ในยามเศรษฐกิจผันผวน รัฐก็อาจจะใช้ระบบภาษีอากรที่มีความยืดหยุ่นในตัวเองตามภาวะเศรษฐกิจ เพื่อยับยั้งหรือบรรเทาภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวรุนแรง หรือตกต่ำได้มากพอสมควร และถ้าหากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงมาก รัฐก็อาจจะหันไปใช้มาตรการใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจได้

รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

โกวิทย์ พวงงาม (2544) กล่าวว่าองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 โดยมีโครงสร้างที่มีฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร อบต. พระราชบัญญัติมีการกำหนดรายได้ของ อบต.ไว้ดังนี้

1. ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม
   - 1.1 ภาษีบำรุงท้องที่
   - 1.2 ภาษีโรงเรียนและที่ดิน
   - 1.3 ภาษีป้าย
   - 1.4 อากรการฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์
   - 1.5 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

1.6 ภาษีธุรกิจเฉพาะ

1.7 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการขายสุรา

1.8 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นพนัน

1.9 อากรรังนกอีแอ่น

1.10 ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล

1.11 อากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมาย ว่าด้วยการประมง

1.12 ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

1.13 ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน

1.14 ค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม

1.15 ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

1.16 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ

1.17 ภาษีมูลค่าเพิ่ม

1.18 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด

2. เงินอุดหนุนรัฐบาล

3. รายได้จากทรัพย์สินและรายได้อื่นๆ

3.1 รายได้จากทรัพย์สินของการบริหารส่วนตำบล

3.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.4 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้

3.5 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้

3.6 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

4. เงินกู้ โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

4.1 กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล

4.2 การกู้ตาม 4.1 กระทำได้เมื่อรับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

4.3 การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

2.1.2 การจัดทำแผนที่ภาษี

สถาบันพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น (2547) ได้ย้อนให้เห็นว่าในอดีตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารการจัดเก็บภาษีรั่วไหลมาก บุคคลใดไปยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีก็เสียไปตลอด บุคคลใดที่เลี่ยงไม่ยื่นภาษีก็ไม่เคยถูกเร่งรัดแต่อย่างไร หากปีใดมีความต้องการใช้จ่ายเงิน

รายได้มากเพื่อการพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ก็ขอเพิ่มภาษีจากผู้ที่มาเสียภาษีประจำ ซึ่งไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษีมากนัก จึงเกิดแนวคิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพัฒนาการบริหารการจัดเก็บรายได้เสียใหม่ จึงเกิดแนวความคิดในการนำระบบแผนที่ภาษีทะเบียนทรัพย์สินมาใช้กับการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเริ่มใช้มีเมื่อประมาณปี 2520 กระทรวงมหาดไทยได้สั่งการให้เทศบาลทั่วประเทศจัดทำทะเบียนทรัพย์สินขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือการจัดเก็บรายได้ การติดตามเร่งรัดภาษี แต่แนวทางปฏิบัตินั้นไม่แน่ชัดว่ามีวิธีการจัดทำอย่างไร และยังมีความแตกต่างกันของแต่ละเทศบาล เช่น วิธีการ พื้นที่ บุคลากร งบประมาณ ตลอดจนความสนใจของเทศบาล ต่อมาเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2536 คณะรัฐมนตรีมีมติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบทุกแห่งจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินทั้งระบบเอกสารและระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อแก้ไขปัญหาทุจริตการเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินตามข้อเสนอของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การประพฤติมิชอบในวงราชการ (ปปป.)

กรมการปกครอง (2545) สรุปว่า แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่รวบรวมข้อมูลทรัพย์สินของประชาชนทั้งของบุคคลและนิติบุคคลในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แปลงที่ดิน โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ป้าย และการประกอบกิจการค้า เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามกฎหมายการสาธารณสุข อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินควรนำไปใช้ประโยชน์ด้านการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดผลสนองตอบความต้องการของประชาชน

หลักการสำคัญของระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน พนักงานและเจ้าหน้าที่จะต้องเข้าใจระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้ดีเสียก่อนว่ามีหลักการสำคัญที่ควรยึดถือไว้อยู่ 2 ประการคือ

1. หลักของแปลงที่ดิน จากสมมุติฐานว่าสรรพสิ่งทั้งหลายตั้งอยู่บนพื้นที่ดิน หากสามารถรู้ขอบเขตของผืนดิน ย่อมจะสามารถแยกสรรพสิ่งทั้งหลายนั้นตั้งอยู่ตำแหน่งใด มีอะไรบ้าง ทรัพย์สินนั้นนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ใครเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน และทรัพย์สินได้มาเมื่อใด

2. หลักของเจ้าของทรัพย์สิน จากกฎหมายที่กำหนดให้เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เสียภาษีได้แก่

- พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 มาตรา 40
- พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508 มาตรา 7 และมาตรา 24
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เจ้าของกิจการจะต้องยื่นคำร้องขอใบอนุญาต

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ดังนั้น ผู้รับผิดชอบการจัดทำและการใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจะต้องยึดหลักทั้งสองประการนี้ไว้เพื่อให้การปฏิบัติงานจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินได้ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการจัดเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน มี 8 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การจัดทำแผนที่แม่บท การคัดลอกข้อมูลที่ดิน การสำรวจข้อมูลภาคสนาม การจัดทำแผนที่ภาษี การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินและจัดทำทะเบียนคุมผู้ชำระภาษี การจัดเก็บเอกสารข้อมูล และการเตรียมการใช้ ทุกขั้นตอนของการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมีความสำคัญเท่ากัน หากขั้นตอนใดบกพร่องย่อมมีผลกระทบต่อระบบการนำไปใช้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน จึงต้องศึกษาวิธีการจัดทำให้เข้าใจทุกคนในหน่วยงานต้องมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยเฉพาะผู้บริหารทุกระดับจะต้องกำกับดูแล ติดตามการจัดทำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินให้เสร็จ เป็นไปตามโครงการภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อประหยัดงบประมาณ

การใช้แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ดังนั้น ข้อมูลในระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินจะต้องได้รับการปรับข้อมูลอย่างสม่ำเสมอให้เป็นปัจจุบัน ข้อมูลทรัพย์สินมีการซื้อขาย จ่ายโอน โรงเรือนก่อสร้างเพื่อรื้อถอน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ของทรัพย์สินอยู่ตลอดเวลา แหล่งข้อมูลจึงอยู่ที่สำนักงานที่ดินจังหวัดและอำเภอ สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ราชพัสดุจังหวัด ป่าไม้จังหวัด สำนักทะเบียนอำเภอ รวมทั้งหน่วยงานภายใน ได้แก่ กองคลัง กองช่าง สำนักทะเบียนราษฎร์ กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.1.3 ค่าใช้จ่ายสำหรับการวางระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

สถาบันวิถีใหม่ท้องถิ่น (2546) ได้อธิบายรายละเอียดองค์ประกอบของค่าใช้จ่ายสำหรับการวางระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินที่เทศบาลนครระยอง จังหวัดระยองนำมาใช้เมื่อปี 2539 พบว่าเทศบาลนครระยอง มีองค์ประกอบค่าใช้จ่ายสำหรับการลงทุนเพื่อวางระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายสำหรับการลงทุน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดซื้อซอฟท์แวร์การจัดทำแผนที่ภาษีและเอกสารคู่มือการใช้งาน

2. ค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์และเครื่องมือ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายสำหรับแผนที่ภาษี (GIS) และชุดคอมพิวเตอร์

3. ค่าใช้จ่ายสำหรับบุคลากร เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานสำรวจภาคสนาม และฝึกอบรมการใช้งานซอฟท์แวร์ระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนสินทรัพย์ให้แก่พนักงานเทศบาล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บริษัท เดฟฟิเนทลี คอร์ปปอเรชั่น จำกัด (2546) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตซอฟท์แวร์ระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน อธิบายว่าระบบดังกล่าวประกอบด้วยซอฟท์แวร์ระบบการบริหารการจัดเก็บภาษีหรือซอฟท์แวร์ฐานข้อมูล (Database) ที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับแผนที่ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS) หากท้องถิ่นใด เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องการนำระบบของบริษัทดังกล่าวมาใช้ จะมีค่าใช้จ่ายสำหรับการวางระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายสำหรับลิขสิทธิ์ซอฟท์แวร์แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน พร้อมคู่มือประกอบการใช้งาน

2. ค่าใช้จ่ายสำหรับการฝึกอบรมบันทึกข้อมูลและการใช้ซอฟท์แวร์แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

3. ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดซื้อคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์

2.1.4 โครงสร้างการจัดเก็บรายได้ที่ อบต.จัดเก็บได้เอง

โครงสร้างการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

1) รายได้ภาษีอากร หมวดภาษีอากร เป็นรายได้ที่ท้องถิ่นได้มาจากการจัดเก็บเองโดยการบริหารการจัดเก็บของท้องถิ่นตามอำนาจตามกฎหมาย ได้แก่

1.1) ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 สาระสำคัญดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี จัดเก็บจากที่ดินที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งโรงเรือนปิดว่าง ที่ดินที่มิได้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ เช่น ที่ดินที่ใช้ทำการค้าการอุตสาหกรรมที่ทำการเกษตรกรรมซึ่งไม่มีโรงเรือนตั้งอยู่และที่ดินว่างเปล่า ซึ่งมิได้ใช้ประโยชน์ตามควรแก่สภาพที่ดิน

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของที่ดินซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือครอบครองอยู่ในที่ดินที่ไม่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน และกรณีที่มีการโอนกรรมสิทธิ์หรือโอนสิทธิครอบครองในที่ดินให้ผู้รับโอนมีหน้าที่ร่วมกับเจ้าของที่ดินเดิมเสียภาษีบำรุงท้องที่ค้างชำระไม่เกินห้าปี รวมทั้งปีสุดท้ายที่มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของที่ดิน

ฐานภาษี คือราคาปานกลางของที่ดิน ซึ่งตีราคาโดยคณะกรรมการในแต่ละท้องถิ่นโดยคณะกรรมการจะตีราคาปานกลางทุกรอบระยะเวลา 4 ปี การตีราคาทุกรอบระยะเวลา 4 ปี ดังกล่าวจะใช้เป็นราคาปานกลางได้ทุกปี สำหรับรอบระยะเวลาสี่ปีนั้น หลักเกณฑ์การตีราคา คือ ให้นำราคาที่ดินในหน่วยที่จะทำการตีราคา ซึ่งซื้อขายกันโดยสุจริตครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า 3 รายในระยะเวลา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ไม่เกินหนึ่งปี มาคำนวณถัวเฉลี่ยเป็นราคากลาง โดยไม่ให้รวมราคาโรงเรือนสิ่งปลูกสร้างหรือสิ่งเพาะปลูกเข้าด้วย ถ้าไม่มีราคาซื้อขาย ให้นำราคาปานกลางที่คำนวณจากราคาซื้อขายในหน่วยใกล้เคียงที่มีสภาพทำเลคล้ายคลึงกันมาเป็นราคาปานกลางของที่ดิน ถ้าไม่อาจนำราคาปานกลางมาเทียบเคียงได้ให้กำหนดราคาปานกลางของที่ดิน โดยถือเกณฑ์อย่างอื่นอันอาจแสดงราคาตลาดของที่ดินโดยเฉลี่ยได้

กำหนดชำระภาษี ผู้เป็นเจ้าของที่ดินในวันที่ 1 มกราคมของปีใดต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่สำหรับปีนั้น

อัตราภาษี มีทั้งหมด 34 ขั้น คำนวณจากการตีราคาปานกลางของที่ดินทุก 4 ปี หลังหักที่ดินที่ได้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดินแล้ว

1.2) ภาษีป้าย

ภาษีป้ายจัดเก็บตาม พรบ.ภาษีป้าย พ.ศ.2510 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี จัดเก็บจากป้ายแสดงชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ประกอบการค้า หรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ หรือโฆษณาการค้า หรือกิจการอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะได้แสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใดๆ ด้วยอักษรภาพ หรือเครื่องหมายที่เขียน แกะสลัก หรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของป้าย ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายตามแบบและวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดในเดือนมีนาคมของปี

ในกรณีที่ปรากฏแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ว่าไม่มีผู้ยื่นแบบแสดงรายการสำหรับภาษีป้ายใด เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อาจหาตัวเจ้าของป้ายนั้นได้ ให้ถือว่าผู้ครอบครองป้ายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายนั้นถ้าหาตัวผู้ครอบครองไม่ได้ ให้ถือว่าเจ้าของหรือผู้ครองอาคารหรือที่ดินที่ป้ายนั้นติดตั้งอยู่เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายตามลำดับ

สำหรับอัตราภาษีกำหนดไว้ดังนี้

(1) ป้ายที่มีอักษรไทยล้วน ให้คิดอัตรา 3 บาท ต่อห้าร้อยตารางเซนติเมตร

(2) ป้ายที่มีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศและหรือปนกับภาพและหรือเครื่องหมายอื่น ให้คิดอัตรา 20 บาท ต่อห้าร้อยตารางเซนติเมตร

(3) ป้ายดังต่อไปนี้ ให้คิดอัตรา 40 บาท ต่อห้าร้อยตารางเซนติเมตร

(ก) ป้ายที่ไม่มีอักษรไทย ไม่ว่าจะมีภาพ หรือเครื่องหมายใดหรือไม่

(ข) ป้ายที่มีอักษรไทยบางส่วน หรือทั้งหมดอยู่ใต้หรือต่ำกว่าอักษรต่างประเทศ

(4) ป้ายตาม (1) (2) หรือ (3) ซึ่งมีข้อความ เครื่องหมายหรือภาพที่เคลื่อนที่หรือเปลี่ยนเป็นข้อความเครื่องหมายหรือภาพอื่นได้ โดยเครื่องจักรกลหรือโดยวิธีใดๆ ให้คิดอัตราภาษี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตามจำนวนข้อความเครื่องหมายหรือภาพ หรือตามระยะเวลาที่ข้อความ เครื่องหมาย หรือภาพปรากฏอยู่ในป้าย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ถ้ายังไม่ได้ออกกฎกระทรวงให้ คิดอัตราภาษีตามบัญชีอัตราภาษีป้ายนี้

(5) ป้ายที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขตามมาตรา 14 (3) ให้คิดอัตราตาม (1) (2) หรือ (3) แล้วแต่กรณีและให้เสียเฉพาะจำนวนเงินภาษีที่เพิ่มขึ้น

(6) พื้นที่ของป้ายไม่ว่าจะมีรูปร่างหรือลักษณะอย่างไร ให้คำนวณดังนี้

(ก) ถ้าเป็นป้ายที่มีขอบเขตกำหนดได้ ให้เอาส่วนที่กว้างที่สุดคูณด้วยส่วนที่ยาวที่สุดของขอบเขตป้ายเป็นตารางเซนติเมตร

(ข) ถ้าเป็นป้ายที่ไม่มีขอบเขตกำหนดได้ ให้ถือว่าตัวอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่อยู่ริมสุดเป็นขอบเขตสำหรับกำหนดส่วนกว้างที่สุดและยาวที่สุด แล้วคำนวณตาม (ก)

(7) ป้ายตาม (1) (2) (3) หรือ (4) เมื่อคำนวณพื้นที่ของป้ายแล้ว

(ก) ถ้ามีเศษเกินกึ่งหนึ่งของห้าร้อยตารางเซนติเมตร ให้นับเป็นห้าร้อยตารางเซนติเมตร ถ้าไม่เกินกึ่งหนึ่งให้ปัดทิ้ง

(ข) ถ้ามีอัตราที่ต้องเสียภาษีต่ำกว่าป้ายละ 200 บาท ให้เสียภาษีป้ายละ 200 บาท

ทรัพย์สินที่ได้รับการยกเว้นภาษี ได้แก่ ป้ายที่แสดงไว้ ณ โรงมโหรสพ ป้ายที่แสดงไว้ที่สินค้า ป้ายที่แสดงไว้ที่คนหรือสัตว์ ป้ายที่แสดงไว้ในอาคารที่ใช้ประกอบการที่ไม่เกินกำหนดในกฎกระทรวง ป้ายส่วนราชการ ป้ายธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และบรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ป้ายโรงเรียนเอกชนที่แสดงบริเวณของโรงเรียน ป้ายของผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งค่าผลผลิตของตน ป้ายของวัด ป้ายของสมาคม

วิธีการชำระภาษีให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องมายื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีป้ายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีและชำระภาษีภายใน 30 วัน นับถัดจากวันรับแจ้งการประเมินภาษีและหากผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่พอใจการประเมิน อาจยื่นตามแบบพิมพ์ที่กฎหมายกำหนดต่อผู้บริหารท้องถิ่นได้ภายใน 15 วันนับแต่วันรับแจ้งการประเมินและหากยังไม่พอใจ คำชี้ขาดของผู้บริหารท้องถิ่นจะนำคดีไปฟ้องต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำชี้ขาดก็ได้

1.3) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

ภาษีโรงเรือนและที่ดินจัดเก็บตามพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี ได้แก่ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ กับที่ดินที่ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ รวมถึงเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าเพื่อการอุตสาหกรรม ซึ่งติดตั้งเป็นส่วนควบของโรงเรือนนั้น

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่มีโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างให้เช่า หรือใช้โรงเรือนดังกล่าวเพื่อประกอบการค้า ประกอบการอุตสาหกรรม หรือใช้เป็นโกดังเก็บสินค้า แต่ถ้าที่ดินและโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ เป็นของคนละเจ้าของ เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ มีหน้าที่เสียภาษีทั้งที่ดิน โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น

ฐานภาษี คือ ค่ารายปี ซึ่งเป็นค่าเช่าที่สมควรให้เช่าได้ในปีหนึ่งๆ กรณีที่ทรัพย์สินให้เช่ากฎหมายให้ถือว่าค่าเช่านั้นคือค่ารายปี แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควรที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าค่าเช่านั้นมิใช่จำนวนเงินอันสมควรที่จะให้เช่า หรือกรณีหาค่าเช่าไม่ได้ เนื่องจากเจ้าของทรัพย์สินดำเนินกิจการเอง หรือด้วยเหตุประการอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจกำหนดค่ารายปีได้ โดยคำนึงถึงลักษณะของทรัพย์สิน ขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง และบริการสาธารณะที่ทรัพย์สินนั้นได้รับประโยชน์

อัตราภาษี ร้อยละ 12.5 ของค่ารายปี

ทรัพย์สินที่ได้รับยกเว้นภาษี ได้แก่ พระราชวัง ทรัพย์สินของรัฐ ทรัพย์สินของการรถไฟ ทรัพย์สินของการท่าเรือ(ตามพระราชบัญญัติการท่าเรือ) ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ โรงเรียนสาธารณะ ทรัพย์สินซึ่งเป็นศาสนสมบัติ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ซึ่งปิดว่างไว้ตลอดปี โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างของการเคหะแห่งชาติที่ผู้เช่าซื้ออยู่อาศัยเอง

โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่เจ้าของอยู่เอง และพื้นที่ที่เป็นบริเวณต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นๆ ที่ใช้ประโยชน์โดยตรงของรัฐวิสาหกิจนั้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

1.4) อากรฆ่าสัตว์

อากรฆ่าสัตว์จัดเก็บตาม พรบ.ควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.2535 มีสาระสำคัญ ดังนี้

ทรัพย์สินที่จัดเก็บภาษี คือ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้มีหน้าที่เสียภาษี คือ ผู้ที่มีความประสงค์จะฆ่า โค กระบือ แพะ แกะ สุกร และสัตว์อื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้แจ้งจำนวนสัตว์ที่จะฆ่า วันและเวลาที่จะดำเนินการฆ่าและชื่อของโรงฆ่าสัตว์ ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สำหรับอัตราอากรฆ่าสัตว์กำหนดไว้ดังนี้

(1) โค 12 บาท

(2) สุกรน้ำหนักต่ำกว่า 22.5 กก 5 บาท

(3) กระบือ 15 บาท

(4) แพะ หรือ แกะ 4 บาท

(5) สุกร 10 บาท

(6) สัตว์อื่นตามกฎกระทรวง 4 บาท

2) รายได้ที่มิใช่ภาษีอากร ประกอบด้วย

(1) หมวดค่าธรรมเนียม ค่าปรับและใบอนุญาต เป็นรายได้ที่ท้องถิ่นได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตต่างๆ ที่ท้องถิ่นสามารถเรียกเก็บได้เองตามกฎหมายหรืออาจมีหน่วยงานของรัฐหน่วยงานอื่นจัดเก็บให้

(2) หมวดรายได้จากทรัพย์สิน เป็นรายได้ที่เกิดจากผลประโยชน์ต่าง ๆ ของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นดอกเบี้ย เงินปันผล จากการใช้เช่าทรัพย์สินของท้องถิ่นหรืออยู่ในความดูแลของท้องถิ่น

(3) หมวดรายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์ของท้องถิ่น เช่น การประปา สถานธนานุบาล เป็นต้น

(4) หมวดรายได้เบ็ดเตล็ดเป็นรายได้ที่ไม่เข้าลักษณะรายได้หมวดใดหมวดหนึ่ง เช่น เงินที่มีผู้อุทิศให้ ค่ารับรองสำเนาเอกสาร เป็นต้น

3) รายได้จากทุน หมวดรายได้จากทุน เป็นรายได้ที่เกิดจากการขายทรัพย์สินของท้องถิ่นซึ่งสามารถจำหน่ายได้ตามกฎหมาย เช่น ค่าขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นต้น

4) เงินช่วยเหลือ หมวดเงินอุดหนุนเป็นรายได้ที่เกิดจากการช่วยเหลือของรัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นใดทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนกองทุนต่างๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจงให้ท้องถิ่นดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.1.5 การวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร

การวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กร โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ในการควบคุมการจัดเก็บภาษีนั้น ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ใช้การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งการวิเคราะห์ประเภทนี้นิยมใช้ในกลุ่มธุรกิจ แต่ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรทั่ว ๆ ไป

การวิเคราะห์ SWOT เฉพาะคำว่า SWOT นั้น ทวีป ศิริรัศมี (2545) กล่าวว่า เป็นคำย่อที่มาจากคำเต็มของการวิเคราะห์ 4 ด้าน ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

S มาจาก Strength (จุดแข็ง) หมายถึง การมีปัจจัยภายในองค์กรที่ทำให้มีส่วนที่เป็นประโยชน์และทำให้ได้เปรียบในเชิงแข่งขันหรือเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานขององค์การให้เหนือองค์กรอื่น ๆ

W มาจาก Weaknesses (จุดอ่อน) หมายถึง การมีปัจจัยภายในองค์กรที่ไม่สามารถสร้างประโยชน์ ทำให้เกิดความเสียเปรียบในเชิงแข่งขันหรือทำให้ศักยภาพในการดำเนินงานขององค์กรต่ำกว่าองค์กรอื่น ๆ

O มาจาก Opportunities (โอกาส) หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบหรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรไปในลักษณะที่เอื้ออำนวยหรือเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร

T มาจาก Threats (อุปสรรค) หมายถึง ปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผลกระทบหรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรไปในลักษณะที่ไม่เอื้ออำนวยหรือเป็นปัญหาหรือก่อให้เกิดความเสียเปรียบต่อองค์กร

ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT สามารถแบ่งตามแหล่งที่มาได้เป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ

1) การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงการประเมินสภาพแวดล้อมในองค์กรที่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งหมายรวมถึงการตรวจสอบความสามารถและความพร้อมของกิจกรรมในด้านต่างๆ ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weaknesses) ขององค์กร

2) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึงการประเมินสภาพแวดล้อมในการดำเนินกิจกรรมที่ไม่สามารถควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงต้องพยายามเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสภาพแวดล้อมดังกล่าวว่าเป็นไปในลักษณะที่เป็นโอกาส (Opportunities) หรืออุปสรรค (Threats) ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีและการนำแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินมาใช้ในการบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

ประไพพิศ ลลิตาภรณ์ (2537) ศึกษาความพยายามจัดเก็บรายได้ของเทศบาลนครเชียงใหม่ด้วยการนำแนวคิดในการหาดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีของประเทศ โดยเปรียบเทียบอัตราส่วนภาษีที่เก็บได้จริง (Actual tax revenue) กับสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษี (Taxable capacity) ซึ่งส่วนนี้แสดงถึงศักยภาพในการเสียภาษีของประชาชนในประเทศและแสดงถึงความสามารถที่ประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่งมีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

อื่นๆ ที่กำหนดภาระการเสียภาษีให้แก่รัฐบาลได้ ปัจจัยที่สามารถใช้ในการประมาณการสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษีมีหลายปัจจัย ประกอบด้วย รายได้ประชาชาติ หรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ดังนั้นวิธีวัดความพยายามในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครเชียงใหม่อย่างง่ายๆ คือ การหาอัตราส่วนระหว่างรายได้จากภาษีที่รัฐบาลเก็บได้จริงกับรายได้ประชาชาติ หรือผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงซ้อน (Multiple regression analysis) เพื่อหาอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อจำนวน รายได้ที่เทศบาลนครเชียงใหม่จัดหาได้ในปีต่างๆ และเพื่อประมาณแนวโน้มรายได้ของเทศบาลที่ควรจัดเก็บภายใต้สภาพปกติในระหว่างช่วงเวลานั้นโดยใช้อนุกรมเวลาระหว่างปี พ.ศ.2520-2532 และคำนวณค่าระดับความพยายามในการจัดหารายได้ประเภทต่างๆ ด้วยการเปรียบเทียบรายได้ที่จัดเก็บได้จริงกับรายได้ที่เทศบาลนครเชียงใหม่ควรจัดเก็บได้ภายใต้สภาพปกติ แล้วคำนวณค่าดัชนีที่สร้างจากการเปรียบเทียบรายได้ทั้ง 2 ชุด ได้ตัวชี้ถึงระดับความพยายามในการจัดหารายได้ของเทศบาลนครเชียงใหม่ในแต่ละช่วง และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางด้านกฎหมาย การบริหารงานจัดเก็บ และปัจจัยทางด้านการเมืองของเทศบาลนครเชียงใหม่

กรรณิการ์ จันตัน (2544) ทำการศึกษาการประมาณรายได้จากภาษีอากรของเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของเทศบาลนครเชียงใหม่และ (2) เพื่อประมาณรายได้จากภาษีอากรประเภทต่างๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิของปีงบประมาณ 2533 ถึงปีงบประมาณ 2542 ซึ่งได้มาจากกองวิชาการและแผนงาน และสำนักการคลัง เทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ของเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของเทศบาลนครเชียงใหม่มาจากภาษีอากร ซึ่งค่าเฉลี่ยจากผลการศึกษาปี 2533 ถึง 2542 คิดเป็นร้อยละ 64.98 ของรายได้ทั้งหมด ซึ่งส่วนที่เป็นรายได้จากเงินอุดหนุนคิดเป็นร้อยละ 19.62 ของรายได้ทั้งหมด และร้อยละ 15.40 ของรายได้มาจากรายได้อื่นๆ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้จากภาษีอากรทั้งหมดพบว่ารายได้จากภาษีเสริมเป็นรายได้ที่มากที่สุด ซึ่งรายได้จากภาษีเสริมประกอบด้วย ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ การประมาณค่าแนวโน้ม (Trend) ของภาษีอากรแต่ละประเภทของเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ใช้วิธี Least Square Estimation และกรณีข้อมูลที่หาค่าแนวโน้มไม่ได้จะใช้วิธี Single Exponential Method ซึ่งผลจาก การเอาสมการที่ได้มาพยากรณ์รายได้จากภาษีอากรของปี 2543 ถึง 2545 พบว่าการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และภาษีสรรพสามิตมีแนวโน้มลดลงแต่การจัดเก็บภาษีสุรา รวมถึงภาษีและค่าธรรมเนียมล้อเลื่อน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและภาษีมูลค่าเพิ่มและธุรกิจเฉพาะก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

พจนาตถ์ วิชัยยา (2545) ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่ง
2) ศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนในเรื่องรายได้องค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่ง
3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่ง
พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่งมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้สูง ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการชำระภาษีให้กับ อบต.ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีของ อบต. คือ ปัจจัยด้านอาชีพของผู้เสียภาษี แต่ปัจจัยด้านรายได้ต่อเดือน สถานภาพสมรส และความพึงพอใจในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีไม่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีของ อบต. ประชาชนที่มีหน้าที่เสียภาษีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายได้ของ อบต. ระดับต่ำ และระดับความรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำนึกในหน้าที่เสียภาษี ประชาชนมีความสำนึกในหน้าที่เสียภาษีในระดับดีมาก และปัจจัยด้านอาชีพ รายได้ต่อเดือน และความพึงพอใจในการเสียภาษีให้กับ อบต. มีผลกระทบต่อความสำนึกในหน้าที่เสียภาษี แต่ความสำนึกในหน้าที่การเสียภาษีไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของ อบต. ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีที่ อบต. ประสบมาก คือ ปัญหาการไม่สามารถติดต่อประชาชนผู้เสียภาษีตามที่อยู่ได้ ประชาชนมาชำระภาษีไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด และมักต่อรองภาษีที่ต้องชำระแก่ อบต. จึงควรแก้ไขด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาชำระภาษีตรงเวลาให้มากยิ่งขึ้น

สุพจน์ แสงฉาย (2545) ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูน ศึกษาแนวโน้มของรายได้จากภาษีที่เทศบาลจัดเก็บเอง และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ไม่มีผลต่อการเสียภาษีของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน สำหรับแนวโน้มในการจัดเก็บของเทศบาลฯ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ เนื่องจากผลกระทบจากการดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ทั้งโครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลเมืองลำพูนว่ามีสาเหตุมาจากการขาดความเข้าใจและขาดจิตสำนึกเรื่องภาษีเพราะประชาชนมองไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการชำระภาษี ในส่วนของเทศบาลฯ ก็มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับภาษีให้ประชาชนได้ทราบน้อย บุคลากรในการดำเนินการจัดเก็บมีน้อย และขาดความกระตือรือร้นแต่มุ่งเน้นที่จะรอรับการสนับสนุนจากภาครัฐมากกว่าหารายได้ที่จัดเก็บเอง รวมถึงกฎหมายที่ใช้บังคับบางฉบับไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

เครือวัลย์ อู่เจริญ (2546) ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดใหญ่และองค์การบริหาร ส่วนตำบล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สง่าบ้าน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 1) เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กซึ่งที่มีรายได้น้อยไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในรอบปีงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาถึงบทบาทของของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่น ว่ามีผลต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือไม่ อย่างไร และ 3) ศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนะสำหรับแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็กและที่มีรายได้น้อยก็คือการขาดความเป็นอิสระในการกำหนดอัตราภาษี หรือฐานภาษีเพื่อจัดเก็บรายได้เป็นของตนเอง ต้องพึ่งหลักเกณฑ์การจัดเก็บจากส่วนกลางเป็นหลัก หรือรอรับความช่วยเหลือจาก ส่วนกลาง 2) ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นผู้นำต้องทำตนเป็นตัวอย่างในการชำระภาษีแก่องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนบทบาทสำคัญต่อไปคือ กระตุ้นให้ชาวบ้านไปชำระภาษี และประสานความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อพัฒนาการบริการจัดเก็บภาษีให้ถึงตัวประชาชนมากที่สุด และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องจัดทำแผนที่ภาษีเพื่อจัดเก็บรายได้ตามศักยภาพของพื้นที่ กระตุ้นบทบาทของผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มต่างๆ ให้เห็นความสำคัญของการเสียภาษี และต้องมีความโปร่งใส่ในการใช้จ่ายงบประมาณ

สถาบันวิถีใหม่ท้องถิ่น (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดเก็บภาษี เทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่าในปี 2539 เทศบาลนครระยองได้พัฒนาระบบการจัดเก็บภาษี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีโดยการจัดทำแผนที่ภาษี รวมทั้งการปรับปรุงกองคลังในส่วนของการพัฒนาคุณภาพในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เมื่อทำการประเมินผลการใช้แผนที่ภาษีปรากฏว่าก่อนการดำเนินการนั้นเทศบาลนครระยองจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบและขาดความถูกต้องทันสมัย ระบบแผนที่ภาษีไม่เป็นปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในเชิงข้อเท็จจริงของพื้นที่ ส่งผลให้การให้บริการการชำระภาษีเป็นไปด้วยความล่าช้า รายได้จากการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นไม่ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่หลังจากการดำเนินการแล้ว ปรากฏว่าข้อมูลผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรจัดเก็บเป็นระบบครบถ้วนและถูกต้องอยู่ตลอดเวลา โดยมีการเก็บตามรหัสตัวอักษรชื่อของผู้เสียภาษี มีการให้บริการผู้เสียภาษีแบบ One stop service โดยการดำเนินการเสียภาษีเทศบาลกำหนด ไว้ 3 ขั้นตอนและต้องเสร็จสิ้นในเวลาไม่เกิน 20 นาที และเทศบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น ทุกปี แม้ว่าสภาวะเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้นจะอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำก็ตาม คิดเป็นรายได้ภาษีอาการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.85 ต่อปี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved